

DONKERTE IN OMGEVING LICHTVERVUILING

BESCHERMING VAN NATUURLIJKE DUISTERNIS EN HET VOORKOMEN VAN LICHTVERVUILING, VOOR VEEL OVERHEDEN ZIJN HET BELANGRIJKE THEMA'S. HET OPNEMEN VAN DONKERTE IN DE OMGEVINGSVISIE BIEDT NIEUWE KANSEN VOOR EEN CONCRETE AANPAK.

Volgend jaar treedt de Omgevingswet in werking. In dat kader werken veel overheden aan een nieuwe omgevingsvisie. Hoe kan donkerte en lichthinder hierin een plek krijgen? Zijn overheden er al mee bezig? Hebben ze voldoende 'gereedschap' tot hun beschikking? Licht en Donker Advies formuleerde een onderzoeksvraag. Ilse van Daltsen, Jesper Jansen en Klaas Firet, studenten van Hogeschool Saxion, gingen de uitdaging aan.

Van Daltsen's belangstelling begon al jong. "Als ik 's avonds bij mijn opa en oma in de auto zat, dan verbaasde ik me erover dat het in Friesland donkerder was dan in Zwolle. Als kind vraag je je af hoe dit kan. Deze fascinatie is blijven hangen. In mijn opleiding, Ruimtelijke ordening en Planologie, zijn de onderwerpen donkerte, lichtvervuiling en lichthinder niet aan bod gekomen. Ik vond dit daarom een uitdagende opdracht."

Samen met Jansen en Firet ging ze aan de slag. Firet: "Wij hebben ons eerst verdiept in de simpele vraag: wat is donkerte en wat houdt de nieuwe Omgevingswet in. Daarna hebben wij een enquête voor overheden uitgezet." Jansen vult aan: "We hebben ook veel gesprekken gevoerd. Met beleidsadviseurs, omgevingsdiensten en beheerders openbare verlichting." Uit de enquête bleek dat bij 69 procent van de respondenten lichtvervuiling een belangrijk thema is. "Bij diverse gemeenten is het opgenomen in de omgevingsvisie." Tijdens de gesprekken kwam naar voren dat donkerte nog geen duidelijke plek heeft binnen de gemeentelijke organisatie. Het hangt vaak tussen openbare verlichting, ecologie en duurzaamheid in, waardoor het niet goed landt.

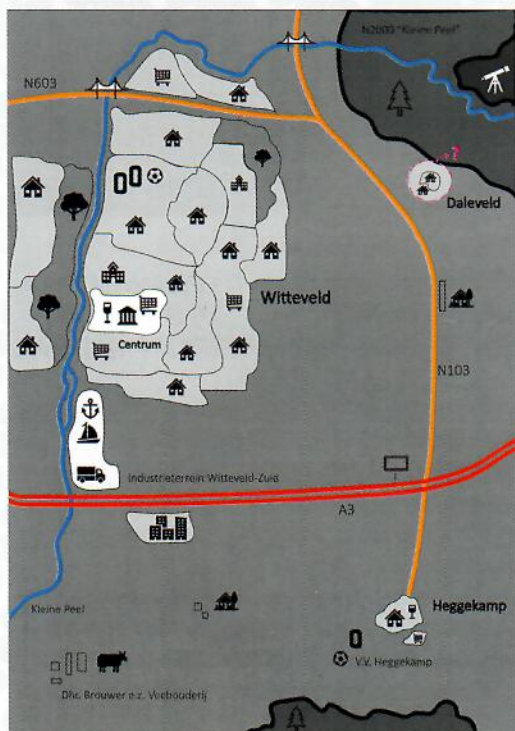
Omgevingsvisie

De omgevingsvisie kan hier verandering in brengen. Firet: "Als het thema donkerte meer als een landschapskwaliteit gezien wordt, is het heel logisch om donkerte mee te nemen in de nieuwe omgevingsvisie. Als je dat doet als gemeente, kun je veel meer met dit thema. Ik denk daarom dat de omgevingsvisie een heel goede kans biedt om meer aandacht voor donkerte te krijgen in Nederland."

Van Daltsen is het hiermee eens. "Donkerte is wat mij betreft een waarde die net als geluidshinder serieus moet worden genomen. Ik vind dan ook dat gemeenten donkerte als gebiedswaarde toe moeten passen in het buitengebied. In grote stedelijke gebieden is het lastig om donkerte te eisen. In deze gebieden is het van belang om lichthinder en lichtvervuiling voor alle inwoners, zowel mens als dier, tegen te gaan."

Jansen geeft aan dat hiervoor meerdere mogelijkheden zijn. "Het is natuurlijk het makkelijkst om als gemeente de verlichting die in eigen beheer is zoveel mogelijk te reduceren, te dimmen of te verwijderen op plekken waar verlichting 's nachts niet nodig is. De kwaliteit van het armatuur zelf en de afscherming hiervan zijn erg belangrijk. Je wilt dat een lamp verlicht wat het moet verlichten, en niet afschijnt op de omgeving. In veel gevallen zijn er echter ook andere partijen die lichthinder en lichtvervuiling veroorzaken, waar je als overheid bijvoorbeeld via vergunningverlening invloed op hebt. Denk aan bedrijfsverlichting en verlichte reclameborden. Het is zaak om ook voor deze partijen duidelijke kaders en richtlijnen op te stellen, en met hen het gesprek aan te gaan."

SVISIE HELPT BIJ AANPAK

Legenda donkerte-zonering

●	Zone E0		
●	Zone E1		
●	Zone E2		
●	Zone E3		
○	Zone E4		
	Onderwijsinstelling		Stadspark
	Rivier		Horeca
	Agrarische opstalling		Industriële haven
	Stedelijke woonwijk		Sterrenwacht/ Duisternisgebied
	Landelijke woningen		Brug
	Verlichte sportvelden		Detailhandel
	Regionale weg		Jachthaven
	Zoekgebied wonen		Snelweg
	Natuurgebied (N2000)		LED-reclamescherm
	Industrieterrein		Bedrijvenpark
			Gemeentehuis

Gemeente Witteveld

Gereedschapskist

De studenten ontwikkelden een gereedschapskist om overheden te helpen donkerte, lichthinder en lichtvervuiling op te nemen in de omgevingsvisie. Belangrijk instrument daaruit is de kaart van de fictieve gemeente Witteveld. Deze laat zien hoe je een gemeente kunt indelen in zones.

Jaklien Vlasblom is lid van de Expertgroep Lichthinder van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSV). Ze werkt bij Licht en Donker Advies en begeleidde de studenten bij hun opdracht. Bij het opstellen van beleidsplannen verbreedt ze de aandacht van gemeenten van alleen de eigen straatverlichting naar alle lichtbronnen in de openbare ruimte. Vlasblom: "Welke kwaliteit wil je bereiken in een gebied? De Omgevingswet werkt met omgevingswaarden. Dit biedt nieuwe kansen om donkerte te versterken en lichthinder en lichtvervuiling te voorkomen."

Over de kaart van de fictieve gemeente Witteveld is ze heel positief. "De kaart geeft een mooi startpunt voor onze gesprekken met gemeenten over

hun ambities. Die kun je per gebiedstype vastleggen in de omgevingsvisie of omgevingsplannen. Om je doelen te realiseren, maak je gebruik van de objectieve grenswaarden uit de Richtlijn Lichthinder van de NSV. Deze richtlijn is bruikbaar voor het buitengebied en voor bebouwde gebieden."

Chef

Vlasblom merkt dat er steeds meer aandacht komt voor donkerte en lichthinder. "Ik help op dit moment verschillende gemeenten om donkerte als omgevingswaarde op te nemen. De volgende stap is het aanpakken van de meest hinderlijke lichtbronnen in gebieden waar je dit het belangrijkste vindt. Dit doe ik samen met de diverse gemeentelijke disciplines. Het is niet nodig om een 'chef donkerte en lichthinder' aan te stellen. Mijn ideaal is juist dat dit thema een vanzelfsprekend onderdeel wordt van kwaliteit van de openbare ruimte."

Licht en Donker Advies
Maarn
06-10293697
lichtendonkeradvies.nl